

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 621.

CHICAGO, ILL., dne 7. avgusta (August 7) 1919.

LETO—VOL. XIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

KRIZA V BELGRADU.

Jugoslovansko ministrstvo je demisioniralo. Že zadnji teden so prihajale vesti, ki so govorile o krizi belgrajske vlade, z Dunaja in iz drugih krajev, medtem ko je Belgrad sam molčal, kakor da se nič ne godi. V torek šele je prišla iz Belgrada kratka vest, da je regent Aleksander sprejel demisijo. To oficijelno poročilo ne podaja nobenih razlogov, iz česar bi se dalo sklepati, da ni pripisovala bivša vlada sama sebi nobenega pomena. Kajti le v tem slučaju bi bilo logično, da poroča o svoji demisiji kakor o vsakdanjem dogodku, ki ni vreden nobenega razlaganja. Kdor pozna Protičevo vlado, seveda ne more verjeti v tako skromnost; o vzrokih molči le zaradi tega, ker bi bila njih objava menda precej neprijetna zanjo.

Kolikor je mogoče izvedeti, je provociral krizo dr. Korošec, ki menda ni posebno rad storil tega, kajti dokler je bilo le mogoče, se je držal vlade kljub tisočerm dogodkom, o katerih bi se dalo soditi, da po svojem programu ni mogel soglašati z njimi. Zadnji teden je podal svojo demisijo, katero je utemeljil s tem, da se ne more strinjati s postopanjem vlade proti socialistom; njemu je sledil Gostinčar, ki je po demisiji sodruga Korača postal minister za socialne zadeve, in pričakovalo se je, da odstopi tudi dr. Kramer, ki je v vladi zastopal slovenske liberalce in je imel izdelovanje nove ustave za naloge. Še preden je prišlo do tega, je pa že demisioniralo skupno ministrstvo, ker je izza demisije Slovencev situacija očitno postala nevzdržljiva.

Razlog za Korošev odstop je nadvse značilen. Če je bilo postopanje proti socialistom tako, da ga on, ki pač nikakor ni socialist, ni več mogel prenašati, si je lahko misliti, kakšne so morale biti notranje razmere v Jugoslaviji in koliko so bila vredna vsa utajevanja, s katerimi je vlada obsipavala časopise. Na Slovenskem so doslej socialisti predstavljali edino opozicijsko stranko; liberalci so šli po stari navadi z vlado čez drn in strn, ker je bila vlada in ker se skušajo podajati vsaki vladi, če jih le mara; klerikalci se po Krekovem programu, ki so ga baje sprejeli, ne bi bili mogli strinjati s Pašičevo in pozneje Protičevo vlado, ampak zdi se, da niso imeli dovolj hrbtnice, da bi se bili odločno postavili na noge, ali pa so mislili, da se jim bo posrečilo nadmodriti Protiča, kar je bilo seveda zelo slabo računstvo. Ker sta obe meščanski stranki na

Slovenskem vladni, ni ostala za preganjanje nobena razun socialistov.

Nekoliko drugačne so bile razmere po ostalih deželah. Na Hrvaškem je kmečka stranka v opoziciji; zdi se, da je bil njen boj v gotovih časih precej odločen in preganjanje njenih voditeljev je znana reč. Vlada ga je zlasti zadnje čase skušala opravičiti s tem, da je imela ta stranka baje stike z Italijani; o tem pač ni mogoče reči nič pozitivnega, toda doslej niso tožitelji podali nobenih dokazov, in dokler tega ne store, ne smejo zahtevati, da bi se verjelo enostavno njih besedi. Žuganje z dokazi je skoraj vedno sumljivo, zlasti pa v takem slučaju, ko je vsa dežela interesirana na tem, da izve resnico. Če ima vlada res kakšne dokaze v rokah, je njena prokleta dolžnost, da jih pokaže in niti najmanjšega dvoma ni, da bi bil vsakdo, komur se more dokazati, da je imel opravka z Italijani, politično mrtev. Povrh tega pa leži Jugoslavija v Evropi, o kateri se splošno sodi, da je kolikor toliko moderna; četudi ni justica našega časa še idealna, je vendar v civiliziranih deželah navada, da se človeku, če je zaprt, vsaj pove, zakaj da sedi.

Na Hrvaškem, v Bosni, Črni Gori, Srbiji so še nekateri drugi opozicijski elementi, in iz raznih vladnih naredb se lahko sklepa, da so bile vesti o preganjanju teh skupin resnične. Godili so se celo masakri, ki jih je vlada, četudi šele po dolgem času in le indirektno priznala.

Dr. Korošec je protestiral proti postopanju s socialisti. Lahko se pa sklepa, da ga ni pri tem vodila le ljubezen do socialistov, ampak predvsem politična prevdarnost in interesi lastne stranke. Na vsak način morajo socialisti imeti precej veliko zaslonbo med ljudstvom, kajti le to je moglo napotiti klerikalnega ministra, da nastopi zanje.

In če ni moč socialistov sama zadosten faktor, tedaj mora vsa opozicija skupaj biti tako močna, da se je Korošcu zadelo potrebno vzeti obzir nanjo.

To mnenje potrjuje demisija skupnega ministrstva. Protić — in Pašič, ki je bil ves čas nevidni šef vlade — imata preveč diktarskega nagnenja, da bi brez skrajne potrebe izročila vajeti države komu drugemu in mirno trpela politiko, ki ni njuna. Da sta demisionirala, je že samo na sebi dokaz, da je njuna politika bankrotirala.

Doslej še ni vesti, da bi bila kriza rešena ugibanje, kako da se reši, bi bilo precej neplodno.

Mogoče je, da bo novo ministrstvo sestavljeno na podoben način kakor staro.) Aleksander bo najbrže skušal, da ostanejo njegovi ljudje na krmilu. Kajti njemu gre za krono. Kralj Peter ne bo nikdar več faktučen vladar, ker mu njegovo zdravje tega ne dopušča; mladi Aleksander se je pa tako vživel v kraljevsko idejo, da bi po njegovem mnenju svet propadel, če ne bi bil on več kralj. Menda pa ve tudi sam, da bodo s tem na vsak način razne sitnosti; takrat, ko je prišlo odposlanstvo Slovencev in Hrvatov v Belgrad zaradi zedinjenja s Srbijo, ni izpregovorilo nobene besede o monarhiji, in če ima mladi gospod kaj soli v glavi, si je lahko izračunal, kaj to pomeni. Njegovo slovesno potovanje po Sremu in Banatu v času, ko je doma vse polno resnejših opravkov, tudi ni imelo drugega namena, kakor napraviti boljše razpoloženje za monarhijo. Torej bo gotovo skušal dobiti vladu, na katero se more zanašati. Le da ne bo to veliko pomagalo; če se taka vlada sedaj ni mogla držati, ni nobenega razumnega razloga, da bi se ji v bodoče bolje godilo.

In vendar skoraj ni želeli kaj drugega, kakor da ostane odgovornost v rokah tistih, ki so jo povzročili. Kajti položaj v Jugoslaviji je skoraj obupen, zlasti v gospodarskem oziru. Velik del državnega dolga bivše Avstrije je padel na Jugoslavijo; valuta je neurejena in živ krst še ne ve, kako naj se uredi, da ne zadene ljudstva v bivših avstrijskih deželah, ki ima le krone, resnična katastrofa. Dežela je preplavljena z ničrednimi kronami, vtihotapljenimi iz Avstrije in z Ogrskega. Mogoče je celo, da bi gospodje, ki so skuhali to kašo, radi našli koga, da jo zdaj servira ljudstvu in da pade prokletstvo nanj. Ali težko je verjetno, da se kdo najde, ki bi hotel igrati to nehvaležno vlogo, in zato se lahko zgodi, da pride vlada še enkrat v roke enakim elementom, kakršni so doslej gospodovali. Rešitev krize pa to ne bo, temveč le odložitev. Obračun z diktatorji, ki so zapeljali deželo v blato, mora priti prej ali slej, in tedaj ne bodo izpremembe le površne, temveč posežejo do dna in postavijo državo na povsem novo podlago, na kateri ne bodo Aleksandri, Pašiči, Protiči in sorodni imeli nobenega posla.

Ogrski prevrat.

Zdi se, da je končno takozvana komunistična vlada na Ogrskem res padla. Iz za neštetihi zlaganih vesti postane človek previden in težko verjame tudi to, kar se naposled zdi verjetno. In verjetno je, da je Bela Kun moral odstopiti in da je z njim vred šla vsa njegova vlada. Kar se tiče podrobnosti, o katerih prinašajo listi precej obširna poročila, pa vendar rajši še nekoliko počakamo, zlasti ker ni za svet in za zgodovino posebno važno, ali je imel Bela Kun res solze v očeh, ko je naznanil svoj odstop, ali je res prav to govoril, kar pišejo listi, ali se je sploh res vse do pike tako zgodilo, kakor pravijo telegrami.

Važno bo, da se izvedo pravi razlogi njegovega padea. Ali danes je se prežgodaj, da bi se o tem

avtoritativno govorilo. V vsej stvari je mnogo nejasnega in v poročilih mnogo tendencioznega. Ko smo zadnjič poročali, da se je Kun moral umakniti baje radikalnejšim elementom, smo že povdarjali, da je treba počakati, če se potrdijo poročila. In res se je kmalu pokazalo, da se vse tisto, o čemer so govorila poročila na dolgo in široko, ni moglo tako odigrati, sicer ne bi bilo moglo slediti to, o čemer se sedaj poroča. Če je Bela Kun že takrat demisioniral, tedaj ni mogel zdaj še enkrat demisionirati.

Sedaj je torej res odstopil in Ogrska je baje dobila socialistično vladu. Tudi v tem oziru moramo biti potrpežljivi, kajti izveniši par imen ne najdemo med novimi ministri nobenih znanih socialistov. S tem seveda še ni rečeno, da vlada ni socialistična; na Ogrskem je dovolj socialistov, katerih imena niso prihajala pred vojno čez meje, pa so kljub temu lahko sposobni. Ali bolj zanesljivo se bo to moglo vedeti, kadar pridejo natančnejša poročila in zlasti kadar se bo videlo, kaj da dela ta vlada.

Padee Bela Kuna ni presenetljiv. O sistemu in načinu njegove vlade se ne more mnogo govoriti, ker ni bilo ves čas nobenih drugih vesti, kot tiste, ki so jih razpošiljali nasprotniki te vlade. Ali naj je bila vlada kakršnakoli, dobra, slaba, demokratična, diktatorična, posnetek ruskega boljše vizma ali pa madjarski original, toliko se zdi gotovo, da je bil Bela Kun optimist, in sicer prevelik optimist. Vzemimo, da so bile njegove ideje popolnoma socialistične in da so bile tudi njegove metode take, česar seveda ne trdimo in kar se nam tudi ne zdi vseskozi verjetno, — je vendar moral računati s faktučnimi razmerami in pravilno oceniti svojo moč. Jasno mu je moralo biti, da ne dobi iz kapitalističnega sveta nobene podpore, pač pa da mora od te strani pričakovati neprizanesljivo nasprotstvo. Njegova napaka je bila v tem, da ni prav odtehtal sile tega nasprotstva ali pa se je morda celo vdajal iluziji, da bodo zunanje sile prepustile Ogrsko samo sebi. Tak optimizem je dovoljen v individualnem življenju, kjer gre le za usodo optimista samega, ne pa v politiki, kjer je na tehtnici usoda vsega naroda.

Ni dvoma, da so zavezniki imeli svoje prste v vsej ogrski aferi. Nova vlada je izjavila, da bo skrbela za dobre odnošaje z njimi, kar je razumljivo, ker je vsa prehrana ljudstva odvisna od njihove dobre volje. Zavezniki so v tem oziru podali nekatere ugodne izjave. Bili so pač sami veseli, da so dobili priliko za prenehanje intervencije na Ogrskem. Toda nenadoma se pojavlja vprašanje, kako je v njih lastnem taboru. Ogrska je obljubila, da ustavi nadaljevanje vojne z Rumunijo in s českoslovaško republiko. Verjetno je, da so te vojne enako siti Madjari kakor zavezniki v splošnem. Toda zadnji telegrami poročajo, da so Rumuni zasedli Budapešto, in to bi pomenilo, da se hočejo z ogrsko krizo najbrže teritorijalno okoristiti. Častno to seveda ne bi bilo. Ali tudi prvi slučaj v moderni rumunski zgodovini to ne bi bil. V drugi balkanski vojni je stopila Rumunija na noge tisti trenotek, ko je bila Bolgarska že premagana in se ni mogla ubraniti niti dotodanjih sovražnikov, kaj še novega. Rumunom ni bilo

tedaj treba nič drugega kakor marširati, ne da bi oddali le en strel. Sedanje zasedenje Budimpešte, če se je res izvršilo, je povsem podobno. Vprašanje pa je, kaj porečejo ostali zavezniki na to. Po izjavah, ki so jih baje dali novi ogrski vladi, ne bi nikakor mogli trpeti takega postopanja od strani Rumunije. Ta pa bo najbrže hotela imeti svoj plen in tako bodo zavezniki imeli novo afero med seboj, ki ne bo nič prijetnejša od ostalih, ki so jih že imeli.

Če se odtod pogleda na splošni položaj, se mora priti zopet do onega zaključka, ki se je že nekolikokrat vsiljeval: Zavezniki so bili zavezniki, dokler je trajala vojna; to je minilo in nasprotni interesi bruhajo z vso silo na dan. Zato so vse kombinacije, zgrajene na tem zavezništvu in namenjene za večnost, krvava zmeta. Zato je tudi mirovna pogodba, o kateri so mislili, da jo bo sedanje zavezništvo garantiralo za vse čase, enako krvava zmeta. To zavezništvo vztraja še danes, ker še ni mir definitivno zaključen in ker pričakujejo razni zavezniški deli dotlej še dobička od Zavezništva. Ali že sedaj je alianca omajana, in nihče ne more povedati, kako temeljito se lahko zruši, kadar bodo vse mirovne pogodbe podpisane in ne bo od zavezništva več pričakovati dobička. Italijansko-jugoslovanska aferra, japonsko-kitajski konflikt, grške pretenzije i. t. d. so le nekateri zgledi križajočih se interesov, ki ne dovoljuje nobenega optimizma. Pri tem je pa še akutno socialno vprašanje, za katero nimajo vladajoči prav nič smisla in ga "rešujejo" tako, da prihaja vsa družba iz dežja pod kap.

Stari diplomatje v Parizu si lahko domišljajo, da je njih prekanjena umetnost dosegla triumf na Ogrskem; če ne bi bili tako po babje zaljubljeni sami v sebe, bi lahko spoznali, da pripravljajo od dne do dne večji kaos in da kmalu ne bodo vedeli ne kod ne kam, sa njihova domišljavost zakriva duševno impotenco, ki bo odgovorna za to, če doživi Evropa še hujše izkušnje, kot jih je imela v zadnji vojni, ker so diplomatične munije urejevale svet tako, da niso ničesar uredile, zmedle pa vse, kar se je le dalo zmešati.

Šesturni delavnik in brezposelnost.

Pred kratkim smo poročali v "Proletarcu" o nazorih Lorda Leverhulme, ki jih ima z ozirom na šesturni delavnik. Iz njegovih izvajanj smo videli, da zagovarja Lord Leverhulme šesturni delavnik iz čisto praktičnih razlogov. Lord Leverhulme želi, da naj dobi vsak delavec resničen delež pravega dobička tovarne. Ker hoče odpraviti revščino, želi in zahteva, da naj ima vsak delavec svojo hišo na najmanje enem akru zemljišča, kjer bi mogel udobno živeti in se čutiti srečnega. On namreč misli, da je uspeh industrije najbolj odvisen od konsumentov. Večina podjetnikov se zanima najbolj ali pa izključno za pomnožitev produkcije, a šele v drugi vrsti za trge. Po njegovem mnenju je pa najvažnejša naloga razviti domači trg, pomnožiti domači konsum, tako da ne bodo tovarnarji odvisni od tujih trgov.

Skratka, povišati stopnjo življenja se pravi po nazorih Leverhulme ustvariti širše polje za domači trg. Čim višje so mezde, tem večja je potreba, temboljši je trg. Šesturni delavnik pomeni dve uri več počitka in zabave, več prilike za izobrazbo, a čim boljše življenje imajo delavci, tem več denarja porabijo in s tem je boljši trg. Dve šihiti pri delu omejitata število brezposelnih, ki nimajo dohodkov, pa zato tudi nič ne izdajajo, s čimer tlačijo stopnjo življenja in produkcijo navzdol. Trg peša in krize nastajajo. Šesturno delo povečava nakupovalno moč občinstva." — Tako zagovarja Lord Leverhulme šesturni delavnik s praktičnega družabnega stališča, da praktično podpre podaljšanje kapitalističnega družabnega sistema.

Pa pogledajmo sedaj, kakšno praktično vrednost ima šesturni delavnik s strogo delavskega stališča z ozirom na brezposelnost, ki je za delavstvo brezdvomno največja šiba. Lord Leverhulme jo smatra za slabo gospodarstvo, ker nič ne nosi, kajti če je delavstvo brezposelno, ne more v taki meri konsumirati kakor sicer, in s tem gubi kapital. To je s kapitalističnega stališča resnica. Toda za delavski razred pomeni brezposelnost nekaj več kakor za kapital — zanj pomeni nevarnost eksistence. Brezposelnost pomeni za delavski razred znižanje plače in moralni pritisk na njegove delovne razmere v tovarni.

Kadar je brezposelnost velika, so gospodarji dela zelo neodvisni. Ker ne potrebujejo vseh delavcev, ki so na trgu, jih poljubno izbirajo. V poštev jemljejo delavčevo starost in izbirajo izmed njih le take, o katerih mislijo, da jim bodo najbolj služili. Potem pride na vrsto izkušnja, in če se jim delavčevo delo ne dopade, ga kratkomalo odslove in nastaviijo drugega. Razmere v tovarni so lahko tako slabe, da si delavec pri delu izpodkoplje zdravje. In če se delavec pritoži gospodarju, mu pravi ta na kratko: "Well, če ti ni prav, pa pusti. Delavec se ne manjka."

Tako je danes povsod. Na eni strani imamo ljudi, ki preveč delajo, na drugi so pa taki, ki nimajo nobenega dela. Na milijone mladoletnih otrok dela po tovarnah in se ubija duševno in telesno, medtem ko morajo čvrsti delavci pohajati po cestah in iskati zaman dela.

Tekmovanje na trgu brezposelnih sili delavce, da delajo poceni. Delo dobi tisti, katerega družina je najbolj lačna. In kadar je delavec prisiljen delati poceni, je zaeno primoran varčevati, da mu je ob nizki plači mogoče izhajati, to pa pomeni, da znižuje delavstvo splošni življenjski položaj. To mehanično znižavanje plače je bilo tako dolgo v praksi, da šteje danes delavski razred na milijone takih, ki ne dobe dovolj plače za normalno življenje, vsled česar so izpostavljeni bedi in počasnemu umiranju.

Vzlic temu, da producirajo delavci danes več bogastva v krajšem času, kakor kdaj poprej, je dejstvo, da je na milijone zaposlenih delavcev preobloženih z delom in nimajo dovolj hrane, da so sužnji svojega življenja in umirajo, ne da bi sploh kdaj živeli.

Take razmere postajajo od dne do dne slabejše. Vsled izboljšanja načina produkcije, to je proizvajanja blaga, je mogoče, da se izgotovi enaka množina blaga z manjšim številom delavcev, in število brezpo-

selnih narašča vidno. Vse to je za kapitalistični razred, ki ne misli tako kakor Leverhulme, v redu, kajti cilj tega razreda je znižavati cene delu in nakupičevati profit, ne glede kako se godi razredu, ki producira. Leverhulme daje tukaj nasvete za reforme, ki naj ob eni strani odpro ventil za večjo ekspanzijo produkcije, kar pomeni ekspanzijo in podaljšanje kapitalističnega režima, po drugi strani pa odpomoč delavskim slojem. Brezdvomno se bodo te reforme, zlasti v času rekonstrukcije, marsikje vpoštevale. Toda ker prezira Leverhulme temeljno preuredbo družabne rekonstrukcije, pa se zadovoljuje le z reformami, je naravno, da ostanejo temeljna nasprotstva med delavskim in kapitalističnim razredom nedotaknjena.

Vzlic tem temeljnim bojem med delom in kapitalom pa delavstvo ne prepušča vsega usodi. V boju za eksistenco skuša delavstvo znižati število brezposelnih in zvišati cene delavskim plačam tako dolgo, dokler ne pade mezdni sistem popolnoma.

Odkod prihaja brezposelnost?

V začetku smo že rekli, da producirajo delavci danes več bogastva v krajšem času, kakor kdaj poprej. To se je doseglo z uvedbo tehničnih pripomočkov. Gotovo število delavstva je potrebno, da opravi to delo, in vzrok, da imamo brezposelno armado delavcev, je v tem, da izvrši en del delavskega razreda s pomočjo strojev vse delo, vsled česar ne ostane za druge nič.

Postavimo primer: Štirje prsti na roki predstavljajo štiri delavce. Recimo, da imamo za 24 ur dela, razdeljeno na 8 ur na dan. Ali je v tem slučaju dovolj dela za štiri delavce?

Nikakor ne. Na podlagi dela za 24 ur je le za tri delavce dela, to je trikrat 8 ur na dan, kar znaša 24 ur dela. Toda ker imamo štiri delavce, in ne tri, in če hočemo, da bodo vsi delali, moramo razdeliti 24 ur dela med 4 delavce, to pa znaša po 6 ur dela na dan, kajti 6-krat 4 je 24, in ne 3-krat 6, kar znaša le 18 ur. Da bodo vsi delali, je treba torej skrajšati delovne ure od 8 na 6 ur dnevno.

Ako skrajšajo trije delavci delovne ure od osmih na šest ur, in dajo na ta način delo enemu izmed brezposelnih, dajo v tem slučaju trije milijoni delavcev enemu milijonu brezposelnih dela.

Učinek na brezposelnost z znižanjem delovnih ur je pa celo mnogo večji in obsežnejši, kakor po tem računu. Kajti ako dela na primer 75 mož z lopato in povzroči razmere, v katerih je mogoče izgotoviti delo s 100 možmi, je gospodar prisiljen najeti 25 delavcev več; to pa pomeni obenem 25 lopat več.

Več predilcev v predilnici pomeni več statev in strojev. To pomeni tudi več mehaničnih pripreg itd., itd. Vse to pomeni več dela za delavce v kovinski in strojniški stroki itd.

Ako je delovni čas krajšaj, se brezposelnost zniža, tekmovanje na delavskem trgu se zmanjša in neodvisnost tistih, ki so zaposleni, poveča. V teh razmerah je delavcu, ako izgubi delo, laglje dobiti drugo. Poleg tega mu ni treba delati tako trdo, in koncem konca bo armada brezposelnih manjša.

Čezmerno delo bi prenehalo. Kaj bi to pomenilo za milijone delavcev, si lahko mislimo. Čezmerno delo slabi in krajša delavsko življenje. Mnogo delavcev se ne upa stopiti k uniji, ker se boje, da bi izvedel o tem gospodar in jih odslovil z dela.

S skrajšanjem delavnika od 8 na 6 ur na dan bi bila v veliki meri odstranjena tudi ta bojazen, ker bi postalo tekmovanje na delavskem trgu brezposelnih manjše, plače pa bi šle kvišku. Delavec bi začel živeti, zanimal bi se za organizacijo, in z njeno pomočjo bi nadaljeval boj za končni cilj. S skrajšanjem delovnega časa bi začel tudi čitati, zanimati bi se začel za svojo politiko in izobrazbo sploh. Njegova rezredna in družabna zavest bi postala odločujoč faktor.

Bolj kakor takojšnje zvišanje mezde zahtevajo današnji interesi delavstva skrajšanje delovnih ur, da se vposli brezposelna armada. Vse druge zahteve bodo dosežene, čim se delavstvo osvobodi gospodarskega pritiska, ki nastaja v veliki meri vsled tekme na trgu brezposelnih.

Propagandi, ki jo je začel Lord Leverhulme, se prav lahko odzovejo vsi socialisti in delavske unije v Ameriki, le da izhajajo njih nazoni o šesturnem delavniku iz drugačnih motivov, kakor pa njegovi.

Drskar.

Zakaj zopet homatije z Mehiko?

Kralji olja, kralji bakrenih rudnikov, kralji denarja na Wall streetu in diplomatični pridaniči, ameriški kruki in najeti mehiški kruki so na delu, da spravijo Zedinjene države v vojno z Mehiko.

Predsednik Wilson se je že preje precej trdovratno vpiral vojni z Mehiko, toda pritisk je sedaj mnogo večji kakor je bil kedaj poprej, in med tem Wilson ni več tisti Wilson, kakor tedaj, ko je šel v Evropo. Hearstovo časopisje, katerega gospodar je posebno zainteresiran v Mehiki v bakrenih rudnikih, skuša spraviti Zedinjene države v vojno, čičaška Tribuna pa kot glasilo biznismenov, tej propagandi sekundira.

Mehikanski banditje so napadli in oropali ameriške mornarje z ameriških bojnih ladij, ki patrolirajo na reki Tamesi blizu Tampice. To se v ameriškem jingoističnem časopisju razglašča na napad na ameriško zastavo in na ameriško vlado, pa se zahteva, da naša vlada ne zahteva od mehiške vlade, naj le-ta izreče le obžalovanje, ampak naj bandite aretira in kaznuje, sicer da pošlje naša vlada doli vojaštvo, da postrelja mehikansko ljudstvo in deželo okupira.

Toda zakaj je naše brodogje na reki Tamesi? Militaristično kapitalistično časopisje ne daje nobene pojasnila za to. Naša dežela ni v vojni z Mehiko, vzlic temu patrolirajo naše bojne ladje ob Tampici. Zakaj? Zato ker ima Standard Oil družba tamkaj svoje vrelce za olje. Lahko si mislimo, da naša dežela ne bo poslala vojnih ladij v vode ob angleških ali japonskih ozemljih, kajti te dežele imajo svoje bojne ladje in le-te tudi ne bi dovolile, da se vmeša-

vajo v patroliranje kakšne druge države. Toda Mehika je brezmočna.

Naše kapitalistično časopisje nam pripoveduje, da so bili naši mornarji, na katere so streljali banditi, brez orožja. Naravno bi morali biti naši vojaki na zemlji, s katero Zed. države ne žive v sovraštvo, brez orožja; toda dejstvo, da so bili naši vojaki oboroženi, in da so streljali, in nekoliko Mehikancev usmrtili, kar ne bi mogli, če ne bi bili oboroženi, se zatajuje.

Časopisje, ki je zagnalo ta jingoistični krik, tudi ne pove, kdo so bili tisti banditi, ki so v okrožju Tampice streljali na naše mornarje. L. J. Bekker pripoveduje nekaj o teh banditih v članku, ki je izšel v "The Nation" 12. julija t. l. Bekker pripoveduje detajlno, kako so ti banditje v službi ameriških in angleških raziskovalcev oljnih vrelcev v bližini Tampice, z namenom, da povzročijo guerila vojno proti Carranzovi vladi v Mehiki. Pravi, da ti raziskovalci plačujejo tem razgrajčem provokaterjem velikanske svote, — po \$200,000.00 na mesec — in da družbe, ki vzdržujejo te provokaterje, to čisto nič ne krivajo.

Resnica je prišla torej na dan, in kdor pozna industrialne intrige in homatije, mu ne bo težko razumeti. Ravno to je, kar se je dogodilo v Argu, ko je nastal štrajk.

Ameriški kruki in angleški kruki, ki posedujejo v Mehiki oljnate vrelce, hočejo naj bi se Zed. države vrgle nad Mehiko za njih interese. Da se to zgodi, so pa najeli mehiške kruke, in mehiški kruki, plačani po ameriških krukih, začinjajo intrige na ta način, da streljajo na ameriške mornarje, z namenom, da naša vlada napove mehiški vladi vojno.

Natlačno tako je, kakor v slučaju štrajka, ko najame podjetnik puškarje, da napadajo in streljajo štrajkarje. Namesto da naša vlada zahteva od mehiške vlade oprostjenja, bi morala to sama storiti in poklicati pridaniče domov ter jih poslati v ječo.

Pa poglejmo za vzroki. Predno je prišel na krmilo Carranza, so bili davki na zemljo, kjer je teklo olje, tako nizki, da Amerikanci in Angleži, ki so posedovali to zemljo, niso plačali za dovoljenje, da smejo črpiti iz mehikanske zemlje bogate naravne zaklade, za svoje profite, skoraj nobenega davka.

S Carranzovo upravo so se stvari izpremenile. Carranza in njegova vlada sta poskrbela, da je dobila dežela za te privilegije od ameriških in angleških kapitalistov, to je od Standard Oil Co. in Waters Pearce Oil Co., primerne davke.

Z namenom, da mehiška vlada postopa pravilno napram njim, je mehiška vlada imenovala nekakšno komisijo, ki je šla po vsem svetu, kjer se pridobiva olje po tujezemskih špekulatorjih, da iznajde, kakšne davke nalagajo ostale države, in da se po tem ravna tudi mehiška vlada.

Na ta način je mehiška vlada odredila poprečedavek, ne na zemljišče, ampak na količino pridobljenega olja. Kakor to delajo pod enakimi razmerami vlade drugih držav. To je bilo v času, ko je pričela evropska vojna. Tatovi olja so protestirali. Prote-

stirale so tudi njihove vlade, in mehiška vlada je obljubila angleški vladi, da vsled evropske vojne ne bo kolektala davka, dokler ne konča vojna in ne bo podpisana mirovna pogodba.

Mirovna pogodba je podpisana, in sedaj nam je jasno, zakaj in od kod provokacije, da gredo Zedinjene države v vojno z Mehiko; kajti mehiška vlada je začela sedaj kolektati davek na olje, katerega pa angleški in ameriški izkoriščevalci nečejo plačati. In tako naj bi šlo dol naše vojaštvo, naši sinovi in bratje umreti od krogelj in bolezní, da protežirajo nepošteno delo naših krukov in pomagajo vzeti Mehiki, kar spada po pravici Mehiki.

Kralji bakra so seveda zelo za vojno, kajti ako bo vojna, bo vlada dala zopet velika naročila, in vsi ti kruki bodo storili zanje isto, kar vprizarjajo sedaj za kruke olja.

Dolžnost delavskega časopisja je, da o tem piše in razširi o tej nameri čimveč informacij, kajti kapitalistično časopisje ne bo storilo tega. — R. M. Buck, v "New Majority".

Nove struje na Francoskem.

Znani korespondent P. S. Mowrer pošilja iz Pariza zanimiv dopis o namenih francoskih industrialcev, katerim očitno ne ugaja sedanji politični sistem v deželi, pa bi ga radi nadomestili z bolj gospodarskim. Da bo bolj razumljivo, za kaj prazprav gre, naj podamo predvsem njegovo poročilo, ki se glasi:

"Na iniciativo trgovskega in industrijskega ministra se je sešlo dvanajst podjetniških organizacij, ki obsegajo takorekoč vse francoske industrije, in so se zedinile v eno veliko centralno organizacijo pod imenom "Splošna produktivna konfederacija". Prva naloga te nove organizacije bo, da imenuje delegate delodajalcev in tehnične svetovalce za mednarodno konferenco dela na kongresu lige narodov, ki se snide v jeseni v Washingtonu, D. C. — Nadalje bo imenovala delegate za sovražniške imovinske komisije, ki bodo dodeljeni justičnemu ministrstvu in ki obiščejo Zedinjene države na vabilo 1,700 ameriških trgovskih zbornic.

S tem je bil storjen zopet važen korak v gibanju, ki je splošno znano kot "Sindikalizem", in ki gre za tem, da se politično zastopstvo nadomesti z ekonomičnim. Kakor se splošno pričakuje, bosta Splošna produktivna konfederacija in Splošna delavska federacija bolj direktno posezali v administracijo narodnih zadev. Uvažujé te velike kombinacije dela in kapitala so se začeli tudi kmetje organizirati in pričakovati je, da bodo tudi oni kmalu imeli svoj reprezentativni sindikat. Nekateri opazovalci so prepričani, da bo vlada spoznala, da se ne more zanaprej ukreniti nič važnega brez odobrenja raznih narodnih velikih ekonomičnih organizacij.

Kakor se razvijajo sindikalne ideje, se zdi, da izgublja tudi javnost boljbolj zaupanje v parlament, ki ga smatra le za pusto politično telo, ob-

vladano po "krivih" političnih, ne pa od razumnih gospodarskih pogojev. Na strani francoskega kapitala kakor na strani francoskega dela se jača tendenca, da se prizna ideja razrednega sodelovanja, namesto razrednega boja. Zdi se, da so francoski delavski voditelji žrpali pouk iz svojega opazovanja sovjetskega eksperimenta na Ruskem.

Pred kratkim je bil sestanek združenja za zakonito varstvo francoskih delavcev, na katerem so člani, pripadajoči vsem razredom, sprejeli sledečo resolucijo:

Priporočljivo je, da se ustanovi v vsakem podjetju, v katerem je zaposlenih več kakor sto delavcev ali uslužbencev, mešan odbor v interesu delavcev in podjetja. Če je mešan odbor priporočljiv v velikih podjetjih, je zlasti potreben v podjetjih, ki jih vodijo akcijske družbe in v podobnih trgovskih zavodih.

Odbor mora obsegati prvič zastopnike lastnikov, ali ravnateljskega zbora, potem reprezentante administrativnega ali tehničnega personala, in tretjič zastopnike delavcev ali uslužbencev obojega spola." . . .

Mowrerjevo poročilo gotovo ni brez stvarnega jedra, četudi so očitno nekatere zmote v njem. Kar imenuje sindikalistično gibanje, ima le malo opraviti s strujo, ki je res znana pod imenom sindikalizem. Pač pa je nadvse verjetno, da so vsi gospodarski elementi nezadovoljni s sedanjim sistemom in da zahtevajo večje vpoštevanje, pa naj gre za kapitaliste ali za delavce. Pri tem najbrže tudi spoznavajo, da se to ne bo zgodilo, če ne posežejo sami v zadeve, ki se tičejo njihove kože. To stremljenje po direktnem vodstvu svojih zadev je s sindikalizmom sorodno, ali s tem se tudi vse sorodstvo končuje. Sicer pa ni glavno vprašanje, kako se stvar imenuje, ampak kakšna da je. V tem oziru je Mowrerjevo poročilo najznačilnejše, kar govori o kooperaciji dela in kapitala.

Da misli francosko organizirano delavstvo opustiti razredni boj, se nam ne zdi zelo verjetno in faktični dogodki na Francoskem ne potrjujejo tega mnenja. Mogoče pa je, da sprejema tako sodelovanje s podjetniki iz praktičnih razlogov v sedanjih razmerah. Organizirano delavstvo na Francoskem je nedvomno socialistično in je podalo za to številne dokaze. Če so se njegovi voditelji kaj naučili iz ruskih dogodkov, kakor pravi Mowrer, bo pač to, da se ne more socialistični sistem po sili vpeljati, dokler se ne izvrše pogoji za to. In morda so nadalje spoznali, da ni tista metoda, po kateri se je postopalo na Ruskem, najbolj priporočljiva, ter da se z njo — vsaj v deželah, kakršna je Francija, — niti pogoji za socializem ne ustvarjajo na najboljši način.

Kakršnen je današnji položaj v večini industrijalnih dežel, ni misliti na to, da bi delavstvo z uspehom prevzelo vso produkcijo in distribucijo v svoje roke, pa enostavno izključilo kapitaliste iz vsakega procesa. Ne glede na vprašanje, ali ima delavstvo za tako osvojitve dovolj moči ali ne, je treba priznati tudi resnico, da ni še pridobilo dovolj sposobnosti za

izključno vodstvo vseh gospodarskih zadev. Kakor smo že večkrat naglašali, je neodpusten greh v tem oziru slepiti delavstvo iz demagogičnih namenov. Izkušnje kapitalistov, ki jih delavstvo nima in ne more imeti, ker še ni bilo v položaju, da bi samostojno vodilo velika podjetja, imajo svojo vrednost. Znanje tehničnih moči je neizogibno. Zato je v sedanjih razmerah, dokler ne doseže delavstvo vseh sposobnosti in moči, kooperacija teh faktorjev potrebna in francosko delavstvo najbrže gleda, kako bi se ustvarila z najboljšim uspehom. Na drugi strani se pa zdi, da so se tudi francoski kapitalisti kaj naučili in morda so res pripravljeni napraviti delavcem nekatere koncesije, ne iz ljubezni do proletariata, ampak v svojem lastnem interesu. Na vsak način jim je lahko jasno, da se stari sistem ne da več vzdržavati in da je prišel čas, ko je treba delavce vpoštovati ne kot material, iz katerega se izvleče čim največ profita, ampak tudi kot važen faktor v produkcijskem procesu, kateremu se morajo priznati pravice, če se noče doseči gibanje, ki bi lahko postalo na obe strani katastrofalno. Če pripuste francoski kapitalisti delavce k soodločevanju v podjetjih, varujejo s tem v prvi vrsti sami sebe. Nikakor pa ni rečeno, da so njih nameni tako odkritosrčni, kakor se kažejo. Dolej so bili francoski kapitalisti znani kot skrajno sebični profitarji in neizprosni sovražniki vsake resnične delavske enakopravnosti. Da bi se bil njih značaj kar čez noč izpremenil, ni nič kaj verjetno. Še manj pa je mogoče, da bi kakršnakoli kooperacija odstranila razredni boj. Sodelovanje delavcev s podjetniki ni mogoče, kjer imajo oboji zastopati interese industrije proti tretjim faktorjem. Če se vlada ne briga za gospodarska vprašanja, postane taka kooperacija lahko koristna. Nasprotja med delavskimi in podjetniškimi interesi pa zato vendar ne morejo izginiti, in kjer se kažejo ta nasprotja, je boj.

Da se hočejo gospodarski interesi osamosvojiti in čimbolj emancipirati od vlad in administracij, se pa ne opaža le na Francoskem, temveč povsod. To pomeni, da se fakične razmere ne dajo več maskirati z umetno politiko. Stari socialistični nauk, da so gospodarske razmere temeljni faktor v družbi, se s tem potrjuje, in tudi to je velik napredek. Čim bolj se bodo gospodarski interesi uveljavljali in čim jasneje se bodo kazali, tem bolje bo za socializem in tem prej bodo zanj pripravljena tla.

Boj proti mednarodni delavski solidarnosti.

Interesi vladajočih slojev v tej vojni postajajo od dne do dne jasnejši. Ne da se tajiti, da pričenja ta jasnost z rusko revolucijo, ki je odkrila tendence starih sil napram novim, ki so vstajale iz proletariata na Ruskem.

Kakršnokoli je že bilo nasprotstvo vladajočih na eni ali drugi strani, brezdvomno je sedaj to, da ste obe strani računali na poraz začete revolucije na vstoku.

Neki pisec, ki se podpisuje z H., piše o teh tendencah v "Manchester Guardian" zanimiv analitičen članek, iz katerega posnamemo sledeče:

Pet let je minilo, odkar je bil izvršen umor v Sarajevu, in danes je sklenjen mir.

Svet se je izpremenil, kakor se je izpremenil med leti 1789 in 1794. To se je zgodilo s tako naglico, da najdemo le enkrat ali dvakrat nekaj podobnega v zgodovini. Ali nam je mogoče vse pregledati in razumeti pomen teh izprememb? Morda smo preblizu teh dogodkov. Prišli so tako naglo drug na vrh drugega, in scene so se tako hitro menjale, da je kar plesalo pred našimi očmi.

Eno leto je šele od tega, ko smo se oddahnili pred navalom nemške ofenzive, in tisti, ki so poznali razmere od bliže, so nam pravili, da Francija ne bo varna pred Nemčijo do septembra. Ko je prišel september, je bila Nemčija do dobra poražena, toda izvzemši na gl. stanu nemške in avstrijske armade, je bila končna katastrofa še nevidna.

Pred enim letom smo imeli še vedno demokratične fraze na jeziku. Vrjeli smo v resnično Ligo narodov, z enakimi pravicami za demokratično Nemčijo. Pričani smo bili, da je le kajzerstvo naš sovražnik, in naši državniki so trdili vsemu svetu, da ne vodimo proti nemškemu narodu nobene vojne.

Ves čas, do premirja, smo verovali, da žele narodi mir, in da bo z zadnjim strelom v veliki vojni na zapadu, konec krvavi tragediji v Evropi vsaj za generacijo. Toda statistiki nam pripovedujejo, da je danes v teku še 22 malih vojn, in da Liga narodov ne bo nič drugega, kakor nekakšna prisposoba "svete alianse", ki je bila za naše reakcionarne državnike pre nazadnjaška že pred sto leti.

Med tem so se središča demokracije in reakcije presejala do dobrega. Porazeni narodi so postali demokratični in socialistični. Zmagovalci pa so postali stebri starega reda. Središče evropske reakcije se je preselilo iz Berlina v Pariz, in pravica se je izkazala za veliko boginjo, toda v nepristranosti je nesigurna. —

Vzlic temu da je vojna končana, ne moremo pisati o nobeni spravi, kajti sprava je nekaj takega, kar naši državniki vedno odlašajo in zanemarjajo. S tem, da je bila Nemčija poražena, se je Evropa brez dvomno izognila veliki nesreči, toda nič ni storjeno, da se zasigura njena bodočnost. Narobe: glavni in najnevarnejši boji se šele začinjajo.

Ako se vprašamo, kaj so pravzaprav ti boji, in kako se menja njih karakter, lahko najdemo ključ do teh problemov.

Zgodovinar, ki bo zasledoval našo dobo, bo brez dvomno zaključeval, da narodnostna tekma, ki je okupirala navidezno glavno pozorišče in je namakala svet v krvi, je relativno zelo postranska. Na dnu vsega so narodna nasprotstva otročja, obdana z lažmi in iluzijami, za nobeno stran viri dobička in ne podajajo nobenih načelnih vprašanj. Zakaj so torej okupirala ta vprašanja toliko prostora? Odgovor na vprašanje ni težak. Zato, ker so maskirala veliko važnejše in temeljitejše zahteve — gospodarske kon-

troverze med delavci in podjetniki v narodih samih. Razredi vsepovsod so v začetku dvajsetega stoletja nastopali v vedno naraščajoči bojazni — kakor vedno, kadar se pojavlja v dušo bojazen, neracionalno. Vsepovsod so iskali sredstev za protežiranje, in ker ga niso našli ne v besedi, ki ni zalegla, niti v koncesijah, ki so bile obljubljeni in so sicer utrdile uporno stališče a se obljube niso izpolnile, so se obrnili instinktivno — več kakor pa prostovoljno, do nasprotnega razpoloženja.

Iznašli so, da se puste ljudje najlaglje omamiti, če se v njih zbudi narodno sovraštvo do drugega naroda, in to se najlaglje doseže potom hujskanja v časopisju. Pod to pretvezo je celo nekdanji francoski socialistični minister prepovedal štrajk železničarjev. Na ta način je prekosil bojevni nacionalizem bojevni socializem.

Nevarnost, ki je izhajala iz tega narodnostnega nagnenja za vlade, je bila da mora priti prejalni slej do vojne. In to se je zgodilo kljub vsemu, — kljub nemški social demokraciji, najmočnejši stranki v parlamentu, da je nemška vlada v avstrijsko srbskem sporeku videla naenkrat priliko, da izvojuje, sijajno narodnostno prvenstvo.

Zmaga Nemčije bi pomelila poraz in začasno uničenje ne samo socializma, ampak politične demokracije. To je bilo na splošno tako jasno, da so skoraj vse demokratične sile po svetu hitele v zavezniški tabor in vlade same so imele demokracijo na jeziku. Toda s porazom Nemčije, je bil nacionalizem vržen ob tla — **IN ZMAGA ZAVEZNIKOV KONEC DEMOKRACIJI.**

Preizkušnja tega je prišla l. 1917., ko je ruska revolucija temelječa na brezupnem porazu države, proglasila nov ideal sprave — samoodločevanje in nobene vojne odškodnine za zmagovalca. Tukaj so se odprla idealistom zaželjena vrata — internacionalizem počivajoč na popolni autonomiji, ki je mogoča, kjer so vsi stari vzroki militarizma in pretveze za vojno vpisovanje in vojne priprave odpravljene enkrat za vselej.

Toda samo mednarodno delavstvo je bilo tisti faktor, ki je mogel sprejeti tak mir; če bi morale tak mir podpisati vlade, bi to pomenilo za njih resignacijo. Nič se ni uvaževalo, da bi na tej podlagi dobila Francija Alsaško in Loreno, da bi padlo milijon ljudi manj in da bi bila Evropa obvarovana pred družabnim polomom. Vse to je bilo na tehtnici vlad proti njih prestižu, kakor prah. Če bi delavstvo sklepalo mir, bi postalo odločilni faktor v vsaki državi, in družabno vprašanje bi se rešilo v njegovo korist.

Vlade so vsled tega sklenile, da se vojna nadaljuje. Toda ruska revolucija se je med tem razvijala, in zavezniške vlade, videč to, so v sredi največje krize, v času nemške ofenzive, podvzele korake, da jo uduše.

S porazom Nemčije, je ostala na pozorišču razredna vojna, ampak pomešana z neskončnimi narodnostnimi komplikacijami, ki so se kaj spretno izrabljale v namene, da se vniči rusko revolucijo.

Kako popolnoma obvladujejo razredni interesi one nacionalne, se jasno vidi iz dejstva, da se Nemce spodbuja in od njih celo zahteva, naj se bojujejo proti bolševikom, in kadar "bela garda" na Finskem mori pod vodstvom nemških oficirjev "rdečo gardo", se jim ne predbaciva nečlovečnosti niti pronemštva.

Ker so bile vse premagane države po razmerah prisiljene podvzeti socialistične forme in mere, in je postal sočializem preveč na glasu, da bi ga mogli diskreditirati in blatiti, so se spravili nad boljševike. To pa je imelo v Rusiji za posledico, da so boljševiki v marsičem popustili in je postal boljševizem ognjišče, okrog katerega se zbirajo vse ostale ruske revolucionarne stranke. Čedalje bolj jasno postaja, da je boj v vshodni Evropi v prvi vrsti med veleposestniki in najemnimi delavci — kmeti brez posestev, in v narodih zaveznških držav so tisti, ki jih veleposestniki najbolj izkoriščajo, tako da njih stanje ni mnogo bolje od sužnjev.

Naloga zapadnih vlad je, da pripravijo delavce, da se bore proti revoluciji, in na ta način zdrobe solidarnost delavskega razreda. Seveda nalete vlade na poteškoče. Tako napr. francoski vojaki in mornarji ne marajo bojevati proti ruskim revolucionarjem, in v Angliji priznavajo odkrito, da za ta boj ni mogoče dobiti vojaštva.

Samo s pomočjo črncev in mongolcev, z neizčrpljivim denarjem in municijo, ki jo daje angleška vlada, mislijo vlade, da končno premagajo bele rebele. Posledica tega je, da povzročajo razredni boj za mednarodno zadevo. Pred sto leti so istočasno vlade organizirale proti srednjemu liberalnemu razredu takozvano "sveto alianso", danes pa gospodujoči razredi od vseh strani organizirajo ligo proti socialni demokraciji.

V teku zadnjih petih let je bilo človeštvo rešeno veliki nevarnosti, toda z žrtvami velikanskih zarez v družabni red. Narodnostna vprašanja so ostala nerešena. Kjer je bilo preje eno vprašanje, sta danes dva. Toda razredno vprašanje je prišlo povsod na površje in je zavzelo zelo nasilno formo. V resnici je mnogo ljudi danes, ki ljubijo nasilje nad vse drugo. Nekako v taki situaciji živimo, v kakršni so se potopile prejšnje civilizacije v večnost.

Vzlic vsi razkačenosti med razredi in nespametnemu držanju vlad, mislim, da je med ljudstvom dovolj zdravega razuma tukaj in v Franciji, da nas ohrani pred še večjim prelivanjem krvi, in povrne človeštvu družaben mir. Seveda bi bilo nespametno pričakovati, da bo šlo vse gladko; preoptimistično bi bilo to. Problem, ki je pred nami, je mnogo težji, kakor ta, ki je bil pravkar rešen, kajti vojna, ki je pred nami, sega mnogo globlje, kakor pa ta, ki se je pravkar končala." D—r.

Zavednemu kapitalizmu so kričači in nepremišljeni hujskači vedno ljubši od mirnih, treznih in vztrajnih organizatorjev in učiteljev delavstva.

Železniški delavci proti druginji in profitarstvu.

The Brotherhood of Locomotive Engineers, ena najjačih organizacij železniških strojnikov, je predložila predsedniku Wilsonu memorandum, v katerem pravi, da je sedanjim delavskim nemirom vzrok neznosna druginja in profitarstvo. Organizacija direktno zahteva, da ako vlada ni v stanju nastopiti proti navijanju živilskih cen, tako da bo moglo delavstvo izhajati, bo organizacija primorana vprašati še za eno povišanje plače.

Časniški poročevalci pravijo, da je naredil memorandum na Wilsona tako velik vtis, da se je takoj posvetoval o zadevi s predsednikom narodnega odbora demokratske stranke.

Memorandum, ki je bil predložen predsedniku Wilsonu se glasi:

"Mr. predsednik in kabinet:—

Tovariši, ki me spremljajo, tvorijo svetovalni odbor "Brotherhood of Locomotive Engineers". Uradniki so organizacije in so prevzeli odgovornost varovanja interesov svojih članov, kakor tudi, da izvajajo njih naloge.

Prihajajo skoraj iz vseh krajev Zedinjenih držav in Kanade. Kot taki so v zelo tesni zvezi s svojimi člani in poznajo zelo dobro ne le razmere delavcev svoje stroke, ampak delavskega razreda sploh.

Na seji tega odbora v Clevelandu, Ohio, je bila temeljito pretresana zadeva povišanja plače, ki naj bi odgovarjala razmeram, ki postajajo vsled vedno vzdigajočim cenam živil delavstvu nezadostne.

Duh vznemirjenja, ki je objel velikanske množice vseh razredov, zlasti pa med mezdnim delavstvom, katerega plače ne zadostujejo nič več za zadostno prehrano sebe in svojih družin, nam je poznat.

Mnenja smo, da so te razmere nastale v glavnem vsled brezvestnega profitarstva velikih podjetnikov, ki so si zasigurali kontrolo vseh življenjskih potrebščin.

Vsled tega smo zopet prisiljeni vprašati za povišanje plače, da nam bo na ta način mogoče pokriti izdatke za življenje; toda če bodo šle cene živilom kviško, to povišanje plače ni smatrati za stalno.

Naše mnenje je, da remedura, ki naj odstrani trpljenje, ki ga nosi vse ljudstvo, ima priti od strani vlade, katera naj zavzame primerne korake, da se znižajo cene živilom do mere, ki naj odgovarja sedanjim plačam in dohodkom ljudstva.

V slučaju, da se smatra to za neizvedljivo, bomo primorani vprašati za te, katere zastopamo, da se jim zviša plača za toliko, kolikor je dolar zgubil svojo vrednost vsled navijanja cen živilom. To lahko doženejo zato postavljeni izvedenci vsak čas.

To akcijo lahko izvede kabinet ali člani kabineta brez zamude.

Če pa namen, za katerim gre naša organizacija v tej nameri propade, bomo primorani vprašati za te, katere zastopamo, povišanje plače, tako da jim bo mogoče živeti v soglasju ameriškega življenja, kakor ga razumemo.

Zdi se nam potrebno, obrniti vašo pozornost na dejstvo, da je v naši organizaciji 77% v Ameriki rojenih državljanov, in da so vsi ostali naturalizirani državljani. Razumljivo je torej, da so jim interesi ostalih državljanov istotako pri sreju, kakor njih lastni. Da jim je končno za interese vse dežele in demokratično administracijo, ki se je tako daleč že preje izkazala naklonjeno našim interesom, ni treba povdarjati posebej.

Vzlic temu, da so nam bile plače povišane, zadržimo danes manje kakor pred vojno. To se lahko primerja na primer s plačo od \$5.00, ki je bila pred vojno in je znašala 500 centov; ista plača, to je istih \$5.00 znaša danes le \$2.15 ali \$215 centov.

Iz tega je razvidno, da med tem ko izgleda, da se je plača navidezno povišala, se je v resnici, ako se primerja cene za življenske potrebščine, ki so se povišale nad 100%, faktično znižala.

Soglasno mnenje svetovalnega odbora, in dolžnost napram strojnikom in deželi kot državljani je, kar nas vodi, da prihajamo k vam v avdijenco, z namenom, da se o zadevi poučite in upamo, da najdete takoj sredstva in pota za remeduro.

Upamo, da nam da vladni kabinet v najkrajšem času nekaj definitivnega, tako da se nam bo mogoče ravnati v naši bodoči akciji."

Spomenico je predložil predsednik Brotherhood of Locomotive Engineers organizacije Warren S. Stone, v spremstvu šestnajstih delegatov, ki jih je dbrala organizacija za to misijo.

Iz unijskih listov je posneti, da ako vlada ne zadovolji želji te organizacije, gredo strojniki takoj na štrajk.

—r.

Socializem in morala.

Pokazati hočemo, kako vlogo igra po mnenju raznih socialističnih teoretičarjev morala v socialističnem naziranju na svet in v splošnem v historičnem razvoju. Znano je, da je predmarksonski, ideološki socializem smatral razum in moralo za temeljna pogoja družabnega preobražaja; veliko vrednost je polagal na etiko. Glavni princip je bil ljubezen do bližnjega. To je vodilna misel Saint-Simonovega nauka in obenem glavni faktor praktičnega dela Owenovega. Brastvo in solidarnost, svoboda in enakopravnost so glavni cilji bodočega socialnega reda tako po Pequeuru kot po komunistu Cabetu. Vsi takratni socialistični misleci — od Saint-Simona pa do Weitlinga — zavračajo boj in nasilje kot sredstva za doseg novega reda in so mnenja, da bo za družabni preobrat že zadosten faktor zavest humanosti. Iz vsega se vidi, da v tej etiki ideološkega socializma igra glavno vlogo sentimentalnost in fantazija, ravnotako kot je bila takrat ostala filozofija in etika prožeta romantične sentimentalnosti.

Marksizem pomeni preobrat tudi v tej smeri. Dоследno historičnemu materijalizmu, smatra Marks tudi moralo odvisno od materijalnih pogojev in ekonomskih proizvodnih sredstev. Morala je samo

njihov refleks. — Marks in Engels ne priznavata nikake moralke, niti kakega absolutnega etičnega pravila. Nazori o dobrem in zlem so za njiju relativni in se menjajo po narodih, času in razredih. Engels se izrečno obrača proti Feuerbachovem nauku o morali in Kantovemu kategoričnemu imperativu zaradi njih krajevne in časovne univerzalnosti. Engels tudi trdi, da obstoja samo razredna moralka: bila je fevdalna, zdaj buržoaska in bo proletarska, ali nobena ni absolutna.

Marks in Engels pobijata občo sentimentalno ljubezen do bližnjega ker mislita, da nima zadosti moči za socialne reforme. Princip razrednega boja mora nadomestiti vero in dobroto ljudi. Marks deli moralne sile — egoizem in altruizem — ne samo po času, ampak tudi po razredih. On pravi, da je bil prvotni, primitivni človek altruist, za tem je prišlo do egoizma, za tem pa pride zopet altruizem; to je: kapitalistični razred reprezentira egoizem, delavski pa altruizem. Novi socialistični red bo prišel, ne morda, ker je pravičnejši, nego ker je nujen historijski razvoj ekonomskih pogojev. Kljub temu je pa Marks v praksi prav blizu morale: celo Marksovo nastopanje in bolj ima moralni temelj, rajno tako kot v Courteovem pozitivizmu izključenje etike ne pomeni, da v praktičnem življenju ne pridejo v poštev moralni motivi. Engels je bil v zadnji svoji konsekvenci moralist, ker je bil mnenja, da stopi občna morala, ko izginejo razredna nasprotnost. Angleški socialist Bax naglašja v svojem delu "The New Ethics" (nova etika) moralno stališče v socializmu. Schmidt pravi, da človek mora svoje egoistično delo podvreči stališču razrednega boja in človečnosti. Poleg razrednega boja morajo veljati tudi etična pravila. Bernstein proglašja moralo za popolnoma samostojni družabni in gospodarski motor v socialističnem gibanju in misli, da ne more prav nobena akcija nas biti brez moralne podlage. V moralni zavesti mas je po okolnostih nekaj več, kot samo gospodarski razvoj, ker so moralni pojmi nekaj trajnejšega nego ta razvoj sam. Tu opozarja Bernstein na činjenico, da v socialnem razpovu sodelujejo tudi ljudje, ki bi pri enakopravni delitvi družabnega imetja sami mnogo izgubili, in to zato, ker jih k socializmu goni želja za pravičnejšim družabnim redom. V pojmu vrednosti in ničvrednosti vidi Bernstein tudi elemente morale in to sta zahtevi enakosti in pravičnosti.

Baranovski se tudi ne drži Engelsovega nauka o razredni morali. On priznava, da so moralni pojmi in način življenja pri raznih družabnih razredih različni, ali tudi to, da so različni v raznih časovnih dobah pri celih narodih. On ve, da ima vsak razred svoje posebne gospodarske interese, ki so v nasprotju z interesi drugih razredov, zato pa pravi: moralna zavest je nekaj čisto drugega, kot zavest razrednih interesov. Podlaga moralnega odobravanja ali neodobravanja obstoja v tem, da se nekatera dela smatra že same za sebe za zla ali za dobra, in ne kot sredstva za gotov namen. Na ta način se stvarja pojem etične dolžnosti, katero je treba poslušati. Formalni princip dolžnosti stoji nad vsemi razrednimi

razlikami; ti priznavajo vsi ljudje, ki imajo moralno zavest, pa najsi pripadajo kateremukoli razredu ali stanu.

Tudi Kautsky se v svojem delu "Ethik und materialische Geschichtsauffassungen" v gotovi meri oddaljuje od Marksovega naziranja o morali. Kautsky obdržuje popolnoma historični materializem, ali vendar pripuša vpliv tudi etičnih faktorjev; on se edino obrača proti naziranju, da izvira morala iz božanskega, nadzemskega vira in pravi, da je ta vir živalski, izpremembe pa, ki jih je družba doživela v moralnem obziru, so povzročene po izpremembah, ki jih družba vsled tehničnega razvoja doživlja. — Sedanji ideal morale se kaže v negativni naravi, in sicer v boju proti sedanjemu moralnemu redu. In čeprav je moralni ideal gonilna moč razrednega boja, vendar ne daje smeri družabnemu razvoju, ker je ta smer odvisna od gotovih materialnih pogojev, in ne od moralnega ideala. Ti materialni pogoji so že v prejšnjih časih določevali moralno razpoloženje družbe. Materialistično umevanje zgodovine odjema moralnemu idealu moč merodajnega faktorja družabnega razvoja; družabni cilji morejo biti deducirani edino iz spoznanja danih materialnih temeljev. V daljnem razmotrivanju Kautsky vendar pripuša morali nek vpliv na družbo. "Kot socialni, moralni nagon, tako tudi moralni ideal in cilj, vendar pa je sila in orožje v družabnem boju za eksistenco. Tudi socialna demokracija kot organizacija proletariata se mora dati v svojem razrednem boju voditi od moralnega ideala, prežeta mora biti z nepomirljivostjo proti nemorali izrabljanja in razrednega gospodstva.

V ostalem pa sta Marks kot Kautsky, četudi sto naglašala v teoriji, da morala nima ničesar skupnega z znanstvenim socializmom, v praksi dokazovala drugače. Celo Marksovo življenje je polno moralnega ogorčenja proti vladajočemu družabnemu redu.

Kje in kaj je izvor socializma in socialnega gibanja? Uprav v moralnih razmerah. Krivice in nepravilnosti današnjega družabnega reda in nepomirljiv boj proti tem, to je morala socializma. V kolikor je socialno vprašanje materijelno, v toliko je tudi moralno. Svoboda, bratstvo in enakost so ideali socializma, in vrhunec je morala. Pojm svobode ni samo političen pojm temuč tudi moralen. Weitling, ki ni samo ideolog in utopist, je rekel: "Svobodni hočemo biti, ko ptice nebeške; živeti hočemo življenje brez skrbi, in v sladki harmoniji kot ptice". Himno svobodi je zapel tudi Jaurès, ki pravi: "Pravičnosti ne moremo misliti brez svobode."

Ne samo svoboda, temveč tudi ideja enakopravnosti je čisto moralen pojm. Vprašanje, kako se mora urediti družabno delo, kako se mora deliti proizvodnja dela, kaj naj bo merilo, sposobnost ali dobra volja ali množina izvršenega dela, so vedno kot vprašanja, tičočea se enakopravnosti vseh članov človeške družbe, vedno najbolj interesirala socialistične bojivnike. Odstranitev neenakopravnosti je najvažnejša zadača socialnega gibanja. Demokratizem socializma bazira na enakosti, ki je nujna posledica tega, da si je človek svest svojega človeštva. Ta enakost ni mehanična in absolutna, ker se ljudje razlikujejo s svojo fizično in duševno osebnostjo, vendar pa so si

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštne, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blas Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Ljudje enaki po svoji absolutni vrednosti, t. j. človeštvu. Pecquer pravi: "Vsakdo se mora smatrati za to, kar je, namreč za človeka, kateremu so vsi drugi enaki. Ideja enakosti ne dovoljuje, da se človek smatra za to, kar je, namreč za človeka, kateremu so vsi drugi enaki. Ideja enakosti dovoljuje, da se človek smatra za sredstvo in da se izrablja; kot za posameznika, tako mora to veljati tudi za cele narode.

Demokracija sama in vsa njena vsebina ima humani zmisel, obenem pa tudi moralni. Demokracija je eden od bližnjih ciljev in sredstvo za končne cilje socializma. Privlačna je ne le vsled svojih materijelnih, nego tudi vsled moralnih strani.

Preporod človeštva, nova družba, to je v prvi vrsti delo izpremembe ekonomskega reda, obenem pa tudi moralnega.

Jugoslovanski proletariat in mirovna konferenca.

Sodruga Golouh in Prepeluh sta napisala po nalogu francoskih sodrugov nekaj informativnih člankov za njihovo glasilo "Humanite". Spodaj prinašamo v ekscerptu članek sodruga Golouha o mirovnem kongresu z ozirom na usodo Slovencev, ki se glasi:

• • •

"Malokateri narod v Evropi preživlja v teh obolevnih dneh tako hudo duševno krizo, kakor Jugoslovanski . . .

Ali se morejo merodajni faktorji velikih narodov zamisliti za trenotek v ta povsem posebni pojav?

Jugoslovansko ljudstvo se je bilo junaško in vztrajno za svojo narodno samostojnost; bilo se je na dveh frontah: zunaj potom srbske armade in jugoslovanskih legij, znotraj potom revolucionarnega boja podjarmljenih in preganjanih delov jugoslovanskega plemena, boj, ki je šel za tem, da se stre za redno avstro-ogrsko oligarhijo. Ta notranji boj ni bil v gotovih primerih nič hujši od bojev na bojiščih; zahteval je nebroj žrtev. Kdo prešteje vso ono ogromno število ljudi, ki so morali v groznih letih svetovne vojne na vislice, ali ki so umirali trumoma v ječah, ker tako je hotel avstro-ogrski sistem, ki se je zavedal nevarnosti tega gibanja? Sam avstrijski general Potiorek se je ponovno slastno bahal, da je podpisal 3200 smrtnih obsodb proti civilnim državljanom jugoslovanske narodnosti in da so se vse te obsodbe tudi dejansko izvršile!

Avstro-ogrška malenkost! . . .

Prav nič ne pretiravamo, če rečemo, da ga ni morda naroda v Evropi, ki bi bil plačal tako dragoceno svojo moralno svobodo, in da ga ni prav gotovo naroda, ki bi bil takoj ob prvem koraku v svojo samostojno bodočnost tak imenitno ukanjen . . .

Zakaj pomislite: Jugoslovansko ljudstvo je v narodnem oziru stremelo predvsem za tem, da se končno združi z vsemi svojimi južnimi brati, da ustvari celotno samostojno državno tvorbo. V tem je videlo glavni pogoj svojemu napredku, glavno jamstvo za trajen mir na Balkanu. Ta želja je postala notranja sila, živi nagon vsega njegovega bitja. O tem nam priča najzgovornejše vsa njegova bogata in krasna literatura. V znamenju tega silnega hlepenja je živel, zanj žrtvovalo svoje poslednje moči, in ko je prišla ura preizkušnje, je stopil pogumno v boj v trdni zavesti, da je prišla ura njegove rešitve. Zrušila se je končno brutalna sila združenih avstro-ogrskih mogotcev, oddahnilo se je, zavriskalo je, toda . . .

Toda njegovo veselje je silo mala časa trajalo. Komaj se je rešilo starega imperializma, je prišlo pod novo, ki mu ne obeta nič boljšega . . .

Diziluzija je bila popolna . . .

Zakaj ta naivna slovanska duša je zares mislila, da se evropski veleimperializem bori za svobodo malih narodov.

In šele sedaj uvideva bolj in bolj, da je bilo zopet prav imenitno potegnjeno, in zato ne najdete morda nikjer pod milim nebom ljudi, ki bi hodili okrog tako dolgega nosu in začudenega obraza kakor ti navidez filozofično mirni Jugoslovani . . .

Kar je pač nepobitno, da se je jugoslovansko ljudstvo bojevalo od zunaj in od znotraj s tako nadčloveško vnemo, da bi bilo, ako bi bil boj trajal še nekaj časa, fizično popolnoma izčrpalo. Padali so v ogromnem številu na bojiščih, šli so trumoma na vislice, umirali na tisoče in tisoče v ječah — zanimiva bo tozadevna statistika! —, s svojim bojem so zadali nedvomno smrtni udarec avsto-ogrski monarhiji. Ko so italijanske čete vkorakale končno v sedanje, po londonskem paktu zasedene kraje, so šle takorekoč skozi odprta vrata, ker je južna fronta vsled tega silnega notranjega boja sama po sebi razpadla.

In kakšno je bilo plačilo? Ko je končno trudno in izkrvavljeno ljudstvo zazrlo prvi solnčni žarek svobode je že imelo skoraj milijon svojih ljudi ob Jadraniu zasedenih po italijanski oblasti in je uvidelo po prvi hsplošnih migljajih slavne pariške konference, da se ga hoče narodno kolikor mogoče pristrieti, gospodarsko pa popolnoma zasužnjiti.

Prej je bil eksploatacijski trg za nemški imperializem, ki je hodil preko njegovega telesa do Bogdada, sedaj je predmet izkoriščanja za antantin imperializem, ki hoče ravno isto, samo . . . v obratni smeri!

In da se je moralo vsled tega trenutno vriskanje spremeniti takoj v klevrni jok in stok, je tudi nam socialistom razumljivo . . .

• • •

Da ni bila pariška konferenca Jugoslovanom bogve kako naklonjena in da niso ravnali z njimi nadvse velikodušno, tega se ne bo drznil trditi nobeden od onih gospodov, ki so bili v oni deseterici, ki je postala kmalu petorica, odnosno četvorica — trojica. Londonski pakt, ta sijajni dokument "poštenega, demokratičnega miru", se bo ob blagoslovu angleške in francoske vlade najbrže več ali manj v celoti sprejel. Tam pri Reki se mu bo v eni ali drugi obliki še kaj dodalo; in posplošilo se ga bo tudi najbrže na severu, tam pri Beljaku, ker tako hoče Italija. Zato se bo nadalje, kakor vse kaže, tudi koroške Slovence korenito razmesarilo v prid Nemške Avstrije, s katero je pač tudi treba biti nekoliko bolj velikodušnim . . . , Zlasti če to ne gre na lastne stroške!

Poleg vsega se bo pa naložilo novi jugoslovanski državi, in morda še kaki drugi, izredna vojno-odškodninska bremena, v tako zverženi obliki, da bo enostavno obsojena gospodarski in politični smrti.

In da si je antanta z vsem tem zagotovila trajen mir na Balkanu in v celi Evropi, je pač enkrat ena . . .

• • •

Dejstvo je, da se po dosedanjih perspektivah ta svetovna vojna, ki bi se morala po izjavah epigonov zaključiti z osvobojenjem malih narodov, konča v resnici s smrtjo enih najbolj zdravih in nadarjenih narodov v Evropi, t. j. Slovencev.

Slovenski narod je štel pred vojno okolu poldrug milijon ljudi. Tekom vojne jih je izgubil nekaj stotisoč, kar ga je ostalo, je prišlo za polovico pod Italijo, (z najnovejšo reško resolucijo bo stvar še hujša), nekaj ga na drugi strani najbrže ostane pod Nemško Avstrijo in nekaj pod Ogrsko, tako da se koncem konca njegovo število reducira skoraj na nič. Slovenci so na vse to lahko navdušeni . . .

In vendar je to zdrav in plemenit narod, ki ni bil nobenemu na poti, nobenemu v škodo. Kljub nasilju, ki ga je od vseh strani trpel, se je po lastnih močeh povzpел do visoke kulturne stopinje.

Analfabetov skoraj ni, je izredno nadarjen, mbrljiv, ima samoniklo, silno razvito literaturo. Politično je zelo napreden; socialistično gibanje je pri nje mstaro in globoko zasidrano. Pri velesilah pa ne igra vse to nobene vloge.

In zato so ga brezobzirno žrtvovali . . .

Začudena Evropa naj vzame usodo tega ljudstva na znanje in naj vzame obenem na znanje, da protestiramo proti takemu demokratičnemu miru, ki obsoja cel narod enostavno na nasilno smrt, tudi mi socialisti, katerim se vendar ne more očitati, da smo bili morda nacionalistične sentimentalnosti prevneti.

• • •

Jugoslovanski socialisti gledajo v bodočnost vkljub vsemu zelo zaupno. Pariška konferenca se ne bo odlikovala po vekovečni trajnosti svojih sklepov. Sedanji položaj Jugoslavije potrjuje to, kar smo jugoslovanski socialisti prerokovali. Ljudstvo se bo po prestani duševni krizi trumoma podalo v naš tabor. Zaveda se, da pravi mir ne more priti od zgoraj, marveč od spodaj, od naroda do naroda. Z italijanskim ljudstvom bi se jugoslovansko ljudstvo brez težav sporazumelo, in tako z drugim.

Ljudstvo uvideva bolj in bolj, da je le v tem idejnem pravcu njegova rešitev in rešitev vsega sveta.

Težke so naloge socialističnega gibanja v Jugoslaviji. Boriti se mora z neštetimi sovražniki v državi in zunaj države. To gibanje, ki je bilo doslej razdeljeno v dva tabora, pride najbrže v kratkem do tesne spojitve na podlagi skupnega, smotrenega pozitivnega detla.

Jugoslovanski proletarijat upa nadalje, da pride kmalu do prijateljskih vezi med proletariatom vseh narodov in v tem znamenju pozdravlja francoske sodruge in sodruge vsega sveta."

UTRINKI.

Vlada Zed. držav je prodala privatnikom 100 ladij, ki jih je bila zgradila v teku vojne, in za katere je plačalo ameriško ljudstvo milijone. Ladje bodo prodane potom privatnih prekupovalcev francoski in itajanski vladi. Časopisje poroča, da so ladje prodane za 80 milijonov dolarjev. Tukaj bo za privatne špekulante zopet velik profit, katerega bi imela lahko ameriška vlada, ter ga obrnila v prid publiki, mesto v prid par špekulantom. To bi se zgodilo v slučaju, če bi bila vlada socialistična. ne

more pa biti tako pravilo merodajno za vlado, ki vrjame v privatni profit, tudi če ima priti v žepu profitarjev in špekulantov direktno ali indirektno in državnih virov.

Poprečen razgrajatelj, pa naj se razgrajanje nanaša na plemenske izgrede ali druge, je navaden "nut". Tako so dognali pred par dnevi psihijatri na policijski postaji v Chicagi, ko so preiskavali poprečno inteligenco belih in črnih; ki so se vdeležili zadnjih plemenskih izgrediv.

Dr. Clark, ki je vodil preiskavo, je vprašal nekega razgrajalca — heroja, kaj je koňj. — "Hm, kaj naj bi bil konj drugo kot konj." Nekega drugega je prašal zdravnik, kaj je stol. "Well, stol je stol. To je vse kar vem o stolu."

"Povejte vi — tam, kaj je napr. napačno v govorici, če pravim: Živim ob cesti tri milje iz mesta. Pot do hiše je navzgor, in od tam je zopet navzdol!" — "Ne morem se zamisliti, kaj naj bi bilo v tem napačno, mister, se je odrezal vprašaneec.

"Zakaj" bi morali soditi ljudi po dejanju, in ne po besedah," je vprašal Dr. Clark tretjega razgrajalca.

"Well, ker me vprašate, bom pa povedal: Ta sodnik tukaj ima predsodke; kar po vrsti narekuje kazni."

Po večurnem izprasevaševanju, je Dr. Clark izjavil, da so vsi prizadeti "cepci", vendar pravi, da je poprečen razgrajatelj žrtev razmer, in da ni pripisevati tega posameznikovi neintelligentnosti.

Inteligenca poprečnega razgrajalca je zelo nizka najbrže vsled pomanjkanja šole. Psihologija maha je znana: eden začne, drugi pa slede.

Mr. Glass, državni blagajnik v Washingtonu, D. C. potrebuje za prihodnje leto 6 in pol milijard za pokritje državnih izdatkov. To pomeni, da bo morala vlada dobiti toliko davka. Ker imajo republikanci v kongresu večino, a so sami vsled velikih kavkov najbolj prizadeti, je gotovo, da bodo ta proračun znižali. In ker republikanci zagovarjajo visoko carino, bodo delali nato, da plačajo del ameriških davkov tujezemski kapitalisti, kar bo imelo ob enem za posledico, da ne bo velikega uvoza, to pa pomeni, da se bo domača produkcija povečala. — Politika republikancev je bila od nekaj: volk bodi sit in koza cela.

V teh časih plemenskih mrženj med belokožci in črnici, ne bi bilo odveč, če se beli ljudje spomnijo na zgodovinsko dejstvo, da črnici niso v Ameriki po svoji volji, ampak da so tukaj vsled mahinacij belokozčev, ki so jih zaslužnili in siloma prignali v Ameriko. Vsak črncec, ki prebiva v tej deželi, je potomec zaslužnjenih črncev, ki so jih beli ljudje s silo odvajali iz Afrike in jih prodajali belim ljudem s sužnost za profit.

Nevarnost za črnge, če se postavijo za svoje pravice v plemenskih pobojih, obstaja v tem, da so maloštevilni in je vsled tega vsak odpor neizdaten. Naj-

boljša protekcija bi bila zanje pač organizacija in sodelovanje z delavskimi unijami in socialistično stranko, ki nimajo proti njim kot plemenu nobenih predsodkov. Izgleda, da postaja plemensko vprašanje v Ameriki vedno večji problem. Toda črnci sami ga n ebodo rešili. Belih ljudi, ki so jih s silo prignali v Ameriko in prodali v sužnost, dolžnost bo, da rešijo ta problem.

Čikaški uslužbenci na pouličnih in nadulčnih železnicah, ki so bili štiri dni na štrajku, so zopet na delu. Dobil so 17c več na uro in 8. urni delovni čas ter čas in pol plače za delo, ki znaša preko 8 ur. —

Toda niso še podpisali pogodbe, ko je zaštrajkalo na železniških popravilnicah nad 100.000 mehanikov. Poleg teh je na štrajku nekaj tisoč delavcev, ki izdelujejo železno in jekleno orodje, potem nekaj tisoč tesarjev in zidarjev, katere so stavbinski podjetniki takorekoč izprli. Dalje so štrajki pri Kimbal družbi, ki izdeluje glasovirje, pri McCormicku in Deeringu, kjer izdelujejo stroje za obdelovanje polja. Vsi delavci zahtevajo priznanje unije, 8 urno delo, odpravo dela od kosa in povišanje plače. Vse povsod se delavstvo giblje in zahteva človeških pravic. Ker izvažajo kapitalisti blago v Evropo, postajajo cene živilom tukaj z vsakim tednom višje. Poleg tega draže posestniki tudi najemnino za stanovanje. Ali se je spričo tega čuditi, da se množe štrajki?

"Business is business! — Kakor poročajo iz Berlina, piše "Deutsche Allgemeine Zeitung", da je prvi učinek odpravljene blokade preplavljenje Kolumbije ob Reni z nizozemskim blagom. Omenjeni list piše: "Francoske tvrdke ponujajo kakao v prašku, kavo, goveji loj, prešičjo mast, makarone in toaletno milo. Američani ponujajo slanino, oljčno olje, gumaste plašče, parne turbine, avtomobilske stroje, razna olja in vazelin. Neka angleško-japonska tvrdka ponuja direkten uvoz boraksa, parafina, lanenega olja, šelaka in mila" . . .

Kupčija mora hiteti, da je drugi ne prehite, in kar je bilo, je treba v trgovskem svetu hitro pozabiti. Šovinisti in džingovski pa kljub temu še vedno deklamirajo neumnosti, ki jih prodajajo pod zlagano firmo "patriotizma", kakor da nima delavstvo oči in ne bi moglo videti, da je ves kapitalistični svet internacionalen in da je komaj čakal na trenotek, da more tudi praktično slediti svojim internacionalnim interesom! . . .

Ni neverjetno, da pridejo navsezadnje tudi v Ameriki ne le brade, ampak nemara tudi dolgi lasje in modo. Verjamemo, da se bo to marsikomu zdelo nezaslišano; toda če čitamo, da so brivci v Chicagi sklenili povišati cene za britje na 25 centov, za striženje pa ob delavnikih na 50c in ob nedeljah na 60 centov, ne bo nič čudnega, če si bo ta ali oni dejal, da so vse mode izpremenljive, pa se zato za izpremembo

tudi brada lahko nosi, zlasti ker nihče ne ve, kje se povišanje brivskih cen sploh ustavi.

Pomožni policijski načelnik Alcock v Chicagi je izjavil, da se ni število zločinov vsled prohibicije prav nič zmanjšalo in da tudi ni nič podobnega pričakoval, ker se mladi potepuhi in zadrneži že davno veliko rajši shajajo po takozvanih poolroomih, kakor pa po gostilnah. Iz teh nadebudnih mladeničev se pa največ rekdutirajo kriminalniki. Prohibicija jih torej sploh ni dosegla. — Torej še eno razočaranje za naše mukerje.

Ljudje se večasi opajajo z alkoholom. Včasi pa tudi z drugimi rečmi. Tisti, ki so bili najbolj trmasti v boju za prohibicijo, so se najmanj zavedali, da so bili od svojega fanatizma vedno pijani. In tista pijanost, katere se človek ne zaveda, je navadno najbolj nevarna.

V Luzernu v Švici se je sešla mednarodna socialistična konferenca, o kateri je doslej nekoliko mršavih poročil. Po otvoritvi je znani angleški vodja Arthur Henderson imel govor, v katerem je upozorjal na splošni položaj v Evropi in naglašal, da je še pred zimo pričakovati strašen izbruh obupa in jeze med evropskimi narodi, pri čemer se lahko uničijo zadnji ostanki civilizacije. — Po njem je nemški delegat Otto Wells izjavil, da pričakujejo nemški delavci od socialistov ustanovitev resnične lige narodov. Ligo, ki je bila v Parizu, je označil za prazno zabavo. Brez Rusije in Nemčije ni liga nikakršna liga narodov. — Govorec o mirovni pogodbi je Henderson naglasil, da se morajo njene glavne točke nemudoma podvreči temeljiti in resni reviziji. — Angleški delegat James Ramsay MacDonald in francoski zastopnik Marcel Cachin sta obsodila podporo, ki jo dajejo zavezniki admiralu Kolčaku na Ruskem Konferenca se nadaljuje in bomo še poročali o njej.

Situacija na Angleškem je vse kaj drugega kakor jasna. Iz Liverpoola, iz Londona in iz drugih krajev poročajo o tako velikih nemirih, da si vlada ni znala pomagati drugače, kakor da je poslala vojaštvo in bojne ladje proti upornikom. Policisti stavkajo in gode se sploh reči, ki se zde v konservativni in "korektni" Angliji neverjetne. Znamenja časa, ki jih pa vladajoči nikjer nočejo ali ne znajo prav razumeti.

Zdi se, da je Kolčaku priznanje zaveznikov prav malo pomagalo. Mož sicer neprenehoma maršira s svojo armado, ampak le bolj nazaj kot naprej. V Parizu menda polagoma spoznavajo, da je bila vsa taktika proti Rusiji temeljito zgrešena; ali diplomatični "prestiž" jim ne dovoljuje, da bi popravili napako in jo priznali, kar je prvi pogoj za popravo, pa delajo rajši proti svojemu boljšemu prepričanju dalje napake. Le kako dolgo bo to mogoče. . . .

Majhna armada je močnejša od velike tolpe. Vzrok je ta, da je armada organizirana.

JUGOSLOVANSKA SOCIA- LISTIČNA ZVEZA.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Vse informacije in tiskovine za ustanovitev socialističnih klubov daje tajništvo J. S. Z.

ODBORNIKI SLOVENSKE SEKOIJE:

Filip Godina, Ivan Molek, Frank Mrgole, Frank Podlipec in Frank Zajc.

SEKOIJSKI NADZORNI ODBOR:

Frank Aleš in Mary Aučin.
Tajnik odbora je Filip Godina, 2814 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI SRBSKE SEKOIJE:

St. Cholich, Peter Kokotovich, Milan Lučić, B. Stojanovich in Lj. Golo.
Tajnik in blagajnik odbora je Peter Kokotovich, 2296 Clybourn Ave., Chicago, Ill.

Klubi, ki žele govornike, naj se obrnejo do tajnika sekojskega odbora.

ZVEZNI NADZORNI ODBOR:

M. Dimich, M. Sekulich in Frank Zajc.

ZVEZNO TAJNIŠTVO:

Frank Petrich, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

SLOVENSKI AKTIVNI KLUBI:

- 83, Fort Smith, Ark. — Tajnik Frank Gorenc, R. 1, box 208, Bonanza, Ark.
140, Hartford, Ark. — Tajnik Jos. Spendal, Box 22.
1, Chicago, Ill. — Tajnik Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave.,
4, La Salle, Ill. — Tajnik Justin Zajc, Box 428.
50, Virden, Ill. — Tajnik Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.
192, Johnston City, Ill. — Tajnik John Slivnik, Box 599.
213, Carlville, Ill. — Tajnik John Pogačnik, Box 824.
201, Auburn, Ill. — Tajnik Louis Kostelic, box 219.
41, Clinton, Ind. — Tajnik Frank Rezišnik, 758 N. 8 St.
30, Mulberry, Kans. — Tajnik John Homee, R. 2, Box 160.
81, Skidmore, Kans. — Tajnik Val. Witrich, R. 3, Box 261, Columbus, Kans.
91, Stone City, Kans. — Tajnik Mike Fine, Box 75, E. Mineral, Kans.
2, Glencoe, Ohio. — Tajnik Ign. Zlemberger, Box 12.
Redne seje vsako 3. nedeljo popoldne pri sodruhu N. Zlembergerju.
27, Cleveland, Ohio. — Tajnik Andr. Bogataj, 1124 E. 68th St., Vinc. Jurman, organizator. Seje vsako drugo in četrto nedeljo ob 2. uri popoldne na 6409 St. Clair Ave.
49, Collinwood, Ohio. — Tajnik Jos. F. Durn, 689 E. 160th St. Organizator Louis Dugar.
62, Struthers, O. — Tajnik Ignac Slabe, Box 357. Seje vsako drugo nedeljo.
95, Piney Fork, O. — Tajnik Jak Cernilogar, box 171.
114, Detroit, Mich. — Tajnik Jos. Anžiček, 1070 Joe Campan Avenue.
123, Maynard, O. — Tajnik Fr. Bregar, Box 283, Barton, O.
189, Blaine Ohio. — Tajnik Frank Garm, Box 167.
10, Forest City, Pa. — Tajnik Jos. Pavšek, R. F. D. 2, Bx 23.
32, W. Newton, Pa. — Tajnik Jos. Zorko R. F. D. 2. Box 113.
69, Herminie, Pa. — Tajnik Ant. Zornik, Box 202.

- 118, Canonsburg, Pa. — Tajnik John Bobnar, Box 481.
144, Fitz Henry, Pa. — Tajnik Anton Boltich, P. O.
157, Gross, Kans. — Tajnik Frank Smerdu, Box 53.
167, South View, Pa. — Tajnik Anton Rupnik, Box 55.
171, Yukon, Pa. — Tajnik Frank Kovach, box 114.
175, Moon Run, Pa. — Tajnik Jos. Seme, Box 11.
176, Wick Haven, Pa. — Tajnik Frank Dernovšek, box 68.
178, Whitney, Pa. — Tajnik Jos. Debelak, Box 43.
182, Meadowlands, Pa. — Tajnik Jos. Hrvatin, box 272.
184, Lawrence, Pa. — Tajnik Matt Matko, Box 112.
195, White Valley, Pa. — Tajnik Jos. Bric, S. R. Box 322 Export, Pa.
214, Greensburg, Pa. — Mike Paulin, R. F. D. 7, box 6.
215, Martindale, Pa. — Tajnik Frank Zaman, R. F. D. 1, Box 83, Portage, Pa.
208, Buena Vista, Pa. — Tajnik Frank Hafner, Box 14.
211, Aliquippa, Pa. — Tajnik Bart. Yerant, Box 287.
180, West Allis, Wis. — Tajnik John Voljčnjak, 5202 National Ave.
136, Rock Springs, Wyo. — Tajnik John Dolinar, Box 549.
216, Thomas, W. Va. — Tajnik Louis Bartol, Box 481.
217, Madrid, Iowa. — Tajnik Frank Burk, R. 2.

PASIVNI SLOVENSKI KLUBI. *)

- 45, Waukegan, Ill. — Tajnik Mart. Judnich, box 92, Waukegan, Ill.
96, Bear Creek, Mont. — Tajnik Mart. Vrklijan, Box 261.

*) Pasivni klubi so klubi, ki so zaostali čez tri mesece s prispevki in ki v tem času ne pošljejo mesečno poročila.

SRBSKI KLUBI:

- 20, Chicago, Ill. — Tajnik Geo. Maslac, 2296 Clybourn Ave.
108, Cambria, Wyo. — Tajnik Chas. M. Hich, box 156.
210, Detroit, Mich. — Tajnik Pet. Belamarich, 424 Perry Avenue E.
212, Detroit, Mich. — Tajnik Mihael Zgonjanin, 373 Clairpoint Ave.

POSAMEZNI ČLANI (at large):

John Teran, Ely, Minn.
Frank Rolich, Hudson, Wyoming.
Charles Pogorelec, Colorado.

LISTU V PODPORO.

J. F. Durn, Collinwood, Ohio.....	\$ 60
Richard Zavertnik, Chicago, Ill.	50
Slov. soc. klub št. 95, Piney Fork, O.....	5.00
Jack Bergant, Lisbon, O.....	50
Tony Seme, Meadowlands, Pa.....	1.00
Slov. soc. klub št. 27, Cleveland, O.....	25.00
John Vogrich, La Salle, Ill.....	2.10
J. Žerjav, Moon Run, Pa.....	25
A. Košir, Moon Run, Pa.....	75
John Sireca, Dayton, O.....	2.40
Skupaj	\$ 38.10
Zadnji izkaz	103.43
Skupaj	\$141.53

Preiskave, preiskave, preiskave — same preiskave. Zakaj? Zato, da se dožene, kaj je vzrok navijanju cen živilom. Nič novega! Nobenih preiskav ni treba! Letina ne kaže nič slabše, kakor druga leta. Material ni nikamor izginil. Vzroki navijanju cen so v požrešnih profitih. Odpravimo profit, pa ne bo treba nobenih preiskav, ki so le presek v oči ljudstvu, a ne nasitijo niti kanarčka.

APEL SODRUGOM IN NAROČNIKOM PROLETARCA.

Naši apeli slovenskim sodrugom in naročnikom niso nova reč, kajti odkar eksistiramo, pozivamo naše somišljenike na delo za razširjenje lista, za pridobivanje članstva v J. Z. S., za vzgajanje novih sodrugov v vrstah JSZ. za socializem. Vedno smo povdarjali, da je napredek ali nazadovanje našega gibanja odvisno, v koliki meri smo pripravljeni delati za stvar. Aktivnost v vrstah naše organizacije je merilo naše moči. Čim večja je aktivnost sodrugov, večja je njihova moč in vpliv njihovega časopisja.

Čestokrat smo že povedali našim sodrugom, da je obstoj "Proletarca" popolnoma odvisna od njegovih naročnikov, od tistega dela slovenskega delavstva, ki se trudi vzdržati svoje glasilo. Ne enkrat, odkar izhajajo Proletarec, ni imel toliko naročnikov, da bi se izdatki lista pokrivali s samo naročnino. Zato so prihajali apeli za izredne prispevke v pokritje deficita in vedno se je zavedno slovensko delavstvo odzvalo v toliki meri, da je bila vsaka nevarnost za propad lista odstranjena. Dva tedna nazaj je bil zopet izdan tak apel, naslovljen slovenskim socialističnim klubom. Iz pisma, katerega bodo, odziroma so prečitali tajniki klubov na sejah, sodrugi lahko previdijo, da se "Proletarec" nahaja v slabem gmotnem stanju. Velika draginja tiskarskih potrebščin in NEAKTIVNOST mnogih naših preje aktivnih sodrugov sta krivi, da nimamo veselejšega poročila. Nekateri sodrugi so prenehali agitirati za list, ker so se naveličali utrudljivega agitatorskega dela. Drugim ni kaj po godu, pa se umaknejo v zadnje vrste. Enim ni list dovolj radikalen; morda mislijo, da je radikaliziranje s frezami tisto sredstvo, ki bo strmoglavilo obstoječi družabni sistem. Nekateri so vrgli vso svojo energijo za delo v kaki drugi organizaciji in za druge liste. Tudi demagogija nekaterih "prijateljev" Proletarca igra tu svojo vlogo.

Sodrugi prijatelji, čas je že, da spoznamo nevarnost, ki preti našemu gibanju in listu, vsled indiferentnosti, ki se je naselila med slovenske sodruge. Ne omalovažujte lista in organizacije zavednega slovenskega delavstva, ki ima največ zaslug za probujo našega naroda v tej deželi. Priznajte tudi vi, da naše delo ni še končano, da naši cilji še niso doseženi, da za nas še ni prišel čas počitka. Velike boje je vojeval proletarijat v preteklosti, jih vojuje sedaj in borba se mu reži v obraz tudi za bodočnost. Socializem danes še ni vladar sveta in ne bo toliko časa, dokler ne bo imel večine socialistično vzgojenega delavstva. Ni vam treba navajati dokazov za take trditve. Ozrite se nekoliko okoli sebe in videli boste, kako močna je še trdnjava, ki jo brani sedanji družabni sistem s pomočjo ogromne mase nezavednega delavstva. To maso je treba vzgojiti za socializem. Sodrugi prijatelji, za slovensko delavstvo je tako vzgojevalno sredstvo "Proletarec". Razširjajte in podpirajte ga.

Na zadnji seji kluba št. 1, JSZ. je upravnik "Proletarca" pojasnil gmotni položaj lista in apeliral na sodruge, naj se prične s kako akcijo za odpomoč. Devetnajst sodrugov in sodruginj je takoj prispevalo svoto \$103.43 v korist Proletarca. Ob enem je klub priporočil odboru slovenske sekcije JSZ., naj izda na klube JSZ. apel za pomoč. Sedaj je ta apel v rokah tajnikov klubov JSZ. in od njih ter ostalih sodrugov je odvisno, kakšen bo odziv.

Mi smo pojasnili, kaka je situacija; od slovenskih sodrugov je pa odvisno, ako so še pripravljeni, kakor v prošlosti, tudi sedaj pomagati svojem glasilu in delovati za njegov obstanek.

Upravništvo.

Zaprtje

je direktan vzrok marsikaterih različnih bolezni. Ne pregledjte tega dejstva. Popravite svoje stanje z včasno uporabo

Severovega Življenskega Balzama

(Severa's Balsam of Life), katerega se je uspešno uporabljalo pri marsikaterih prebavnih neredih, katerim je podvrženo ljudstvo. Cena 85 centov in 4 cente takse.

Belečine v hrbtu

so večkrat poslednica kake ledične bolezni. Vsled tega je treba dobiti vzrok, in če ga je pripisovati bolnim ledicam, je treba jemati

Severovo Zdravilo za obisti in jetra

(Severa's Kidney and Liver Remedy) redno soglasno s predpisi. Znano je, da odpravi bolečine mehurja, obisti in druge neprilike kot so naprimer otekle noge, bolečine v hrbtu, omotica, težko spuščanje vode, kalno vodo in rmenico. Pomagalo je že družinam, katerih otroci so močili posteljo. Poskušajte. Cena 75 centov in \$1.25 s tremi in 5 centi takse.

Mazilo

za vstavljenje bolečin v hrbtu, bolečin v straneh in raznih drugih bolečin, ki so omejene samo na eno mesto, mora iti človek že daleč da dobi boljše zdravilo kot je

Severovo Gothardsko Olje

(Severa's Gothard Oil). To je domače mazilo za zunanje zdravljenje revmatičnih bolečin. Cena 30 in 60 centov ter 2 ali 3c takse.

Severova družinska zdravila prodajajo lekarnarji vsepovsod. Zahtevajte Severova zdravila in zavračajte nadomestke. Če jih ne morete dobiti v svoji bližini, jih naročite naravnost ter pridenite potrebno svoto in takso.

W. F. SEVERA CO.
Cedar Rapids, Iowa.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Driska

Je poletna potožba, ki izhaja iz raznih vzrokov. Mnogokrat ima svoje vzroke vsled življanja nezrelega sadja ali zelenjave. V vsakem slučaju je to znak mizerije, ki je boleštna in ne prijetna. Ustavite jo. Rabite

Severa's Diarrhoea Remedy

(Severovo Zdravilo zoper drisko). Njena vrednost je preiskušena v zdravljenju driske, colice, poletnih potožb, želodčnih krčev in raznih notranjih neredov. Dobro je za otroke in odrasle. Cena 30c in 2c davka. Naprodaj v vseh lekarnah. Odklonite imitacije.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

Odstranite bolečine s

Pain-Expellerjem

Ta bo spravil v red otrpelo kito in naredil, da boste čutili dobro in sveže.

Pazite na znak SIDRO. Po vseh lekarnah po 35c in 65c ali pa pišite na

F. AD. RICHTER & CO.,
326-330 Broadway, New York

“ČAS”

je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri “Čas”, 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill., v Clevelandu in okolici pa na 6033 St. Clair ave.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v “Illirija dvorani”, 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

NAPRAVITE VAŠO PIVO DOMA
ZA 22c GALON.

To ni mehko pivo ali near beer, temveč pravo močno okusno in penasto pivo. Mi vam preskrbimo ekstrakt hmelja in malta “Victoria”, s katerega si potem izdelate po našem navodilu izvrstno pivo. Cena ekstrakta za 14 galonov Lager pive je \$3.00, za Porter pivo \$1.00 več. Delati pivo doma in pošiljanje ekstrakta je dovoljeno. Pošljite denar in mi vam pošljemo pošline prosto blago.

VICTORIA SUPPLY CO.,
656 Morton Bldg., New York, N. Y.

Anton Linhart in sin

Pogrebni zavod
in balzamovač

Kočije in avtomobili.—Privatne ambulance.—Eden najbolj znanih pogrebni zavodov na zapadni strani mesta.

5320 W. 25th Street,
MORTON PARK, ILL.
Tel. Morton Park 42

1344 W. 19th Street,
CHICAGO, ILL.
Telephone Canal 915

Mi pošljamo denar v vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,

in

druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljatve garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,
CHICAGO, ILL.

J. F. Štešina, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.